

UCHWAŁA NR XXIII/127/2009
RADY GMINY JORDANÓW ŚLĄSKI
z dnia 31 marca 2009 r.

w sprawie ustanowienia projektów herbu Gminy i flag Gminy Jordanów Śląski

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 roku o odznakach i mundurach (Dz. U. z 1978r. Nr 31 poz. 130 z późn. zm.),

Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1

Ustanawia się projekt wzoru herbu i flag Gminy Jordanów Śląski, zgodnie z załącznikami do niniejszej uchwały.

§ 2

Przyjmuje się projekt wzoru herbu Gminy Jordanów Śląski: tarcza o kroju tarczy późnogotyckiej, pole tarczy dwudzielne w pas. W polu dwudzielnym w pas szarfą czterowstęgową błękitno-srebrną naprzemiennie, od czoła złotym półorzeł czarny nieukoronowany ze srebrną półksiężycową sierpową przepaską poprzez pierś i skrzydła, od podstawy czerwonym - krzyż srebrny czteroramienny ośmiorożny (załącznik nr 1 do uchwały).

§ 3

1. Zatwierdza się projekt wzoru flagi gminnej Gminy Jordanów Śląski: samorządową flagę gminną powszechnego stosowania - dla Gminy Jordanów Śląski, stanowi poziomy prostokątny płat materii, o proporcji szerokości (wysokości) do jej długości w stosunku 5:8 (załącznik nr 2).
2. Poziomy prostokątny płat tkaniny składa się z dwóch kolejno po sobie następujących połączonych pasów poziomych o jednakowej szerokości: z pasa poziomego, pierwszego górnego oraz z pasa poziomego drugiego dolnego. Poziomy pas pierwszy (górny) jest barwy błękitnej. Poziomy pas drugi (dolny) jest barwy srebrnej (zamiennie białej).

§ 4

1. Ustanawia się projekt wzoru flagi urzędowej (z herbem gminy) Gminy Jordanów Śląski: samorządową flagę urzędową - dla Gminy Jordanów Śląski, stanowi poziomy prostokątny płat materii o proporcji szerokości do jej długości w stosunku 5:8 (załącznik nr 3).
2. Poziomy prostokątny płat tkaniny składa się z dwóch kolejno po sobie następujących – połączonych pasów o jednakowej szerokości. Z pasa poziomego, pierwszego górnego oraz z pasa poziomego, drugiego dolnego. Poziomy pas pierwszy (górny) jest barwy błękitnej. Poziomy pas drugi (dolny) jest barwy srebrnej (zamiennie białej). Tarcza z herbem gminy (dwudzielna w pas) znajduje się na obu pasach w obszarze części czołowej flagi. Znajduje się ona swym polem górnym (od czoła złotym - zamiennie złotym) na pasie poziomym górnym (błękitnym) a swym polem dolnym (od podstawy czerwonym) na pasie poziomym dolnym (srebrnym – zamiennie białym).

§ 5

1. Barwę złota i srebra używa się w odwzorowaniach unikatowych, realizowanych pojedynczo dla celów specjalnie reprezentacyjnych, stosując materiały srebrne i złote (jak również na drukach specjalnych).
2. W materiałach wykonywanych seryjnie barwę złotą zastępuje barwa żółta a barwę srebrną zastępuje barwa biała.

§ 6

Barwami Gminy Jordanów Śląski są barwy: błękitna i srebrna (zamiennie biała).

§ 7

Wizerunek projektu herbu Gminy Jordanów Śląski oraz projekty weksykologiczne (projekty flag) Gminy Jordanów Śląski chronione są uchwałą Rady Gminy oraz prawem autorskim autora projektów plastycznych herbu i flag Gminy Jordanów Śląski.

§ 8

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jordanów Śląski.

§ 9

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 7

Traci moc uchwała Nr XVI/121/93 w sprawie nadania herbu Gminie Jordanów Śląski z dnia 02 kwietnia 1993 roku.

Przewodniczący
RADY GMINY
Cholew
Miroslaw Cholewa

UZASADNIENIE

Wskazana w uchwale podstawa prawna umożliwia tworzenie współczesnych znaków samorządowych: herbów, flag, chorągwi, pieczęci oraz atrybutów władzy. Podstawowymi ustawami regulującymi kreowanie własnych znaków są: Ustawa o odznakach i mundurach z 21 grudnia 1978 roku, wraz z późniejszymi zmianami wprowadzonymi na mocy Ustawy z 29 grudnia 1998 roku o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa oraz Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku. Wymienić również należy Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 lipca 1999 roku w sprawie Komisji Heraldycznej i Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 stycznia 2000 roku w sprawie powołania Komisji Heraldycznej, której głównym zadaniem jest opiniowanie i przygotowywanie wzorcowych aktów prawnych w sprawach dotyczących szeroko pojętych insygniów i symboli samorządowych.

Powyższa delegacja daje jednostkom samorządu terytorialnego możliwość ustanawiania w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki własnych herbów, flag, emblematów, insygniów i innych symboli. Zauważmy, że Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, w rozdziale 3, art. 18, punkt 13 przekazuje w wyłączne kompetencje rady gminy „podejmowanie uchwał w sprawie herbu gminy”, nowych symboli samorządowych III Rzeczypospolitej.

Wypełniając swoje kompetencje 2 kwietnia 1993 roku Rada Gminy przyjęła uchwałę w Nr XVI/121/93 w sprawie nadania herbu Gminie Jordanów Śląski. Działo się to po roku 1989, kiedy to po transformacji ustrojowej i utworzeniu gmin jako podstawowych jednostek samorządu terytorialnego problem tożsamości zaczął być dla nich istotny. Jednakże, nie zdając sobie w pełni sprawy z założeń jakie określają konstruowanie takiego symbolu, szukano jakiegoś akcentu wyróżniającego Gminę. W tej sytuacji sięgnięto do czasów prehistorycznych - do młodej epoki kamienia (neolitu).

Jako godło w herbie gminy przyjęto niezwykle pięknie wykonaną figurę ceramiczną – stojącego barana, zabytek archeologiczny z epoki zwanej także „kulturą jordanowską”, równoległą do kultury pucharów lejkowatych (4100-3000 lat p.n.e.). Ta unikatowa figura (realizowana w technice ceramicznej zwanej sznurkową) wydobyta została ze stanowiska archeologicznego (grodziska), które znajdowało się w obszarze samego Jordanowa i znana jest na świecie jako „baran jordanowski”. Nie zdawano sobie wówczas sprawy, iż samorządowy znak terytorialny, jakim jest herb gminy, powinien być pomostem łączącym dawne i współczesne czasy bliskich sobie pochodzeniem społeczeństw, wśród których nawet niektórzy z nas mogliby znaleźć swoich przodków.

Sięgać należy do czasów, gdy powstawały już załączki heraldyki - a na pewno, gdy było już naturalną sprawą stosowanie pieczęci, tak przez władców, jak i przez właścicieli ziemskich.

W związku z tym, taki znak jak herb gminy, powinien odnosić się do podobnie określonych czasów. Powinien się z nich wywodzić. Natomiast społeczności zamieszkującej ten teren w epoce neolitu nie znamy i nie potrafimy jej niestety powiązać precyzyjnie z jakimkolwiek pochodzeniem (brak tradycji historycznej).

Na nieprawidłowość dotychczasowego znaku składa się także dość dużo błędów heraldycznych, uniemożliwiających nazywanie tego znaku – herbem. Wymieniając przykładowo najważniejsze:

1) Sam kształt tarczy, który powinien być precyzyjnie wyprowadzoną formą tarczy późnogotyckiej (albo stosowaną później w innych regionach kraju tarczą zwaną „hiszpańską”, ponieważ innych form tarcz we współczesnej heraldyce się nie stosuje).

2) Litera „J” zawarta przy obrysie tarczy jest absolutnym niedopatrzeniem. Można sobie pozwolić na taką literę, projektując znak graficzny czy też znak turystyczny (jakie to walory znak ten niewątpliwie posiada – forma logo). Natomiast absolutnie nie wolno wprowadzać do tarczy herbowej herbu samorządowego takiego typu uwspółcześnienia, jak graficzna postać litery „J”, obejmująca cały środek pola tarczy, biegnąc wokół niemal całej krawędzi wewnętrznej - tarczy herbowej. Można byłoby zastosować w herbie samorządowym literę, jeśli była ona w określonym herbem obszarze i jeśli była taka tradycja historyczna. Natomiast wersja przyjęta w jordanowskim godle jest niezgodna z zasadami heraldyki, jak i z miejscową tradycją historyczną, co oznacza, że w takim kształcie jest nie do przyjęcia.

Ustawa o odznakach i mundurach wyraźnie określa, że symbole samorządowe takie jak herb gminy muszą być zgodne z zasadami heraldyki, weksykologii i z miejscową tradycją historyczną. Natomiast baran ukazany w dotychczasowym znaku terytorialnym (dla podkreślenia: nie jest to herb, gdyż nie spełnia kryteriów i zasad herbowych) Gminy Jordanów Śląski mieści się wyłącznie w tradycji prehistorycznej (archeologicznej). Jeśliby brać pod uwagę tradycję ukazywania w heraldyce barana czy też ciołka (młodego byczka) lub konia czy też lwa, to zwierzęta te generalnie ukazują się z profilu, bokiem (nie en face). Może być ewentualnie odwrócona przodem głowa. Wtedy zwierzę zmienia nazwę – na przykładzie lwa z odwróconą głową będzie to Leopard.

Kolejnym problemem w pierwotnej wersji „herbu” gminy Jordanów Śląski są barwy. Wielka litera „J” w obwodzie tarczy ukazana jest w kolorze zielonym, natomiast wewnątrz tarczy jest pomarańczowe, a baran w środku tarczy w barwie białej. W heraldyce barwa pomarańczowa nie istnieje. Natomiast, gdyby zastąpić ją barwą czerwoną, to nie należy jej łączyć z zieloną barwą okalającą tarczę. Występuje tu naruszenie zasady heraldycznej niełączenia barwy z barwą i metalu z metalem¹.

Konkludując, obecny znak przyjęty niegdyś jako herb Gminy Jordanów Śląski, nie spełnia absolutnie żadnych wymogów, w odniesieniu do prawideł tworzenia herbów samorządowych. Zaistniała potrzeba stworzenia nowego herbu, który tych prawideł nie będzie naruszał.

Warto natomiast zauważyć, że znak ten, obecnie nieprawidłowo funkcjonujący jako herb gminy, może być znakiem turystycznym, czy też swojego rodzaju logo gminy, gdyż jest to znak już znany i może reprezentować gminę tam, gdzie wprowadzenie logo ma sens.

* * *

W dniu 14.07.2008 roku Panu mgr. Michałowi Marciniakowi-Kożuchowskiemu, artyście plastykowi, projektantowi architektury, wewnątrz, koncepcji heraldycznych i tkanin powierzono opracowanie koncepcji heraldyczno-weksykologicznej dla Gminy Jordanów Śląski.

Autor opracowania przedstawił propozycję desygnatów m. in. takich jak, herb, flaga gminy, flaga urzędowa gminy. Oparł się przy tym na wydarzeniach historycznych – udokumentowanych dziejach ziemi jordanowskiej.

Po podjęciu niniejszej uchwały zatwierdzone propozycje, zgodnie z przepisem art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach zostaną przesłane do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, celem zaopiniowania.

* * *

Gmina Jordanów Śląski została utworzona poprzez działania polityczno-ekonomiczne – jednakże absolutnie bez wzięcia pod rozwagę tradycji kulturowych i cywilizacyjnych obszaru, jaki zagospodarowuje. To tak, jakby dziś zorganizować na nowo np. województwo małopolskie bez Krakowa.

Tak się składa, że najmocniejszym akcentem w obszarze tradycji historycznej i dawnych własności książąt henryków śląskich, jak też kulturowo-cywilizacyjnym - jest Tyniec nad Ślężą, który znalazł się wraz z Tyńczykiem tuż poza granicą gminy Jordanów (pozostając w dawnym obszarze Ziemi niemczańskiej). Niestety – w oderwaniu od niezwykle ważnej Glinicy, która dziś znajduje się w obszarze Gminy Jordanów Śląski.

Krajobrazowo - nie wyrównuje tej niezrozumiałej sytuacji nawet pewien obszar Ślężańskiego Parku Krajobrazowego z jego obrzeżami, gdyż większy obszar gminy położony na terenach Równiny Wrocławskiej jest w zasadzie bezleśny, jak i prawie płaski. Małą część gminy zajmują Wzgórza Łagiewnickie (mezoregion Wzgórz Niemczańsko-Strzebińskich), będące wraz ze szczytem zwanym dziś Jańską Górą (253 m. nad poziom morza), wzniesieniem pomiędzy dwoma wstęgami wód rzek: Ślęzy i Oleszny. Tylko zachodni horyzont gminy jest zamknięty ciemnym, tajemniczym masywem najważniejszej śląskiej kultowej góry Sobótki: Świętej Góry – Ślęzy (718 m n.p.m.).

Dla wyjaśnienia koncepcji herbu dla gminy Jordanów Śląski konieczne jest nawiązanie do historii Dolnego Śląska i uwarunkowań, które miały wpływ na dzisiejsze tereny gminy.

¹ Heraldyczne barwy to: czerwona, błękitna, zielona, czarna (czarna służy głównie do malowania konturów).

Oprócz tego występują dwa metale: złoto i srebro przedstawiane jako żółty i biały. Barwy te powinny być nakładane zgodnie z regułą alternacji – stosowaniu naprzemiennym barwy i metalu: patrz: M. Gumowski, *Herby Miast Polskich*, Warszawa 1960, s. 85.

Po 193 latach walk Piastów śląskich o sukcesję w państwie polskim (zakończonych w zasadzie bezpotomną śmiercią otrutego księcia wrocławskiego Henryka IV Probusa) – hołd Bolesława III Hojnego (zwanego też Rozrzutnym, księcia brzesko-legnickiego), złożony w roku 1329 z dziedzicznych ziem Piastów królowi Czech Janowi Luksemburskiemu, przypieczętowało ostatecznie odejście księstwa Piastów śląskich - od państwa Piastów. A więc odejście od państwa polskiego i wejście w skład Korony Czech. W skład państwa, którym władają elektorzy Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego.

W tej sytuacji należy tak sięgnąć pamięcią, ażeby wydobyc dla konstruowania herbu gminy - akcenty związane z kształtowaniem, ugruntowywaniem lub ocalaniem wartości związanych z polskim państwem Piastów.

KONCEPCJA PROJEKTU HERBU GMINY

Tak więc w skład elementów - godła składających się na herb Gminy Jordanów Śląski, wchodzi godła (symbole), jakie są najmocniej związane z wartościami, kształtującymi w średniowieczu Ziemię niemczańską i najważniejsze wówczas miejscowości Gminy Jordanów Śląski: Jordanów Śląski i Glinicę. Rozpatrując cały zespół problemów historycznych związanych z Ziemią brzeską, Ziemią strzelińską i z Ziemią niemczańską, jak też i przekładając je do obszaru czasu księstwa wrocławskiego, a następnie do czasu księstwa brzesko-legnickiego i księstwa brzeskiego (w okresie późnego średniowiecza i w okresie odrodzenia), a więc okresów najbardziej istotnych w zachowanej spuściźnie kulturowej z tego terenu - przyjmuje się ten zakres czasu za wykładnię. Za wykładnię, która stanie się podstawą tworzenia tożsamości z tym obszarem ziemi i z tym obszarem kulturowym - dla ludzi przeniesionych nurtem historii z innej strefy historycznej i strefy kulturowej. Jednakże dla ludzi których przodkowie wraz z dawnymi mieszkańcami tych Ziemi, tworzyli jedno wielkie państwo, Królestwo Piastów - Polskę.

W obecnym roku 2009, mijają już 64 lata od tego czasu. To czas życia nieomal trzech kolejnych pokoleń, które urodziły się na tych śląskich terenach. Wypędzeni od swoich cmentarzy z grobami przodków, ze swych domów i z kościołów, zaczynają tworzyć znowu na nowym swoim, nowe życie. O Polsce na wschodzie, pamiętając jedynie z przekazów dobrze już starszych ludzi.

Na obecnym etapie badania i wyważania wartości rodów herbowych, a będących tylko czasowymi właścicielami poszczególnych wsi, nie można absolutnie określić rodu herbowego (poza rodami książęcymi), który wywarłby jakiś przemożny wpływ na rozwój i historyczną przeszłość obszaru będącego obecną Gminą Jordanów Śląski (pieczęcie poszczególnych wsi nie są dziś jeszcze w pełni znane). Są natomiast pieczęcie biskupów wrocławskich, jak też i komturów komandorii mającej w różnych czasach różne majątności (w obszarze dzisiejszej Gminy). Są także pieczęcie niektórych rodów rycerskich. Jednakże są to zarówno pieczęcie właścicieli mających swe własności w obszarze niemczańskim w dość krótkich okresach czasu, jak też szczególnie w okresie cesarstwa austriackiego a następnie państwa pruskiego oraz cesarstwa Niemiec. Państwa, które to w stosunku do państwa austriackich Habsburgów, nie weszło w posiadanie Śląska pokojową drogą dziedziczenia, lecz w drodze wojennego zaboru.

Zgodnie ze współczesnym obyczajem stosowanym we Wspólnej Europie i zgodnie z polską tradycją zarówno heraldyki ziemskiej, heraldyki powiatowej i heraldyki miejskiej, polskie - śląskie gminy (dawniej wsie), tworzą znaki terytorialne swej samorządowej tożsamości. Żyjąc w dawnym księstwie brzesko-legnickim i brzeskim (opodal Wrocławia - stolicy dawnego księstwa wrocławskiego) i będąc z nimi terytorialnie bardziej związanymi, jako wsie wokół siedzib książęcych Piastów Śląskich (Brzegu, Wrocławia), społeczność Gminy ma prawo do posiadania własnego symbolu, znaku terytorialnego określającego własną tożsamość, a historycznie związanego z herbami i godłami piastowskich władców tych obszarów. W rozważaniach związanych z kształtowaniem herbu gminy, należy także odwołać się do najstarszych polskich - śląskich tradycji (jeszcze z końca XIII wieku), związanych z wielką fundacją prastarego możnowładczego śląskiego rodu Wilczyców, ustanawiającego w Ziemi niemczańskiej - nad Słężą (nad którą leży i Jordanów Śląski) i nad Olesną (nad którą leży wieś zakonna Glinica) do utworzonej pierwszej na Śląsku siedziby Zakonu Rycerzy Św. Jana, pochodzącej w swym rodowodzie z Królestwa Jerozolimskiego. Godło rycerzy zakonu Św. Jana, winno zatem znaleźć się w tarczy herbowej Gminy Jordanów Śląski.

Przyjęto dla herbu konstrukcję tarczy o nazwie - późnogotycka (z ostrym końcem u podstawy tarczy). W polu dwudzielnym w pas szarą czterowstęgową błękitno-srebrną naprzemiennie, od czoła zło-tym, połuorzeł czarny nieukoronowany ze srebrną półksiężycową przepaską poprzez pierś i

skrzydła, od podstawy czerwonym krzyż srebrny ośmioramienny.

Precyzyjniej: Pole tarczy podzielone w pas (poziomo) na dwa pola: górne i dolne – szarą czterowstęgową błękitno-srebrną (srebro zamiennie do ukazania barwą białą) naprzemiennie. W górnym złotym polu (złoto do ukazania zamiennie barwą żółtą) tarczy, połurzeł czarny nieukoronowany ze srebrną półksiężycową sierpową przepaską poprzez pierś i skrzydła. W dolnym czerwonym polu tarczy krzyż czteroramienny ośmiorożny rycerzy-zakonników joannitów (krzyż ten jest zwany z niemiecka: Malteserordens). Orzeł czarny, nieukoronowany ze srebrną półksiężycową sierpową przepaską poprzez pierś i skrzydła, na złotym polu tarczy – jest przetworzeniem formy historycznego orła księcia wrocławskiego z rodu Piastów śląskich - Henryka IV Probusa z tarczy na jego pomniku nagrobnym.

Wstęga błękitno-srebrna jest nawiązaniem do rzeki Ślęzy, która przepływa przez środek Gminy Jordanów Śląski, a nad którą (i nad jej dopływem, Olesną) leżą: Jordanów Śląski a poniżej Tyniec z kościołem dawnej komturii joannitów, jak także nieco wcześniej, „wieś zakonna” ze swoim kościołem parafialnym - Glinica nad Olesną (dopływem Ślęzy).